

Rezultatele operative ale activității social-economice a municipiului Chișinău în anul 2023

I. Situația demografică

Numărul provizoriu al populației cu reședință obișnuită la 1 ianuarie 2023, în mun. Chișinău, a constituit 672 967 persoane, fiind în creștere cu 1 300 persoane față de începutul anului 2022 și deținând o pondere de 26,8% în totalul populației pe țară.

În anul 2023, în mun. Chișinău au fost înregistrați 5 806 născuți-vii¹, numărul lor micșorându-se cu 13,1% față de anul 2022. Numărul persoanelor decedate¹ a constituit 6 099 persoane, cu 8,1% mai puțin comparativ cu anul precedent.

În *Fig.1* este prezentată evoluția numărului persoanelor născute-vii față de cele decedate, pe perioada anilor 2019-2023.

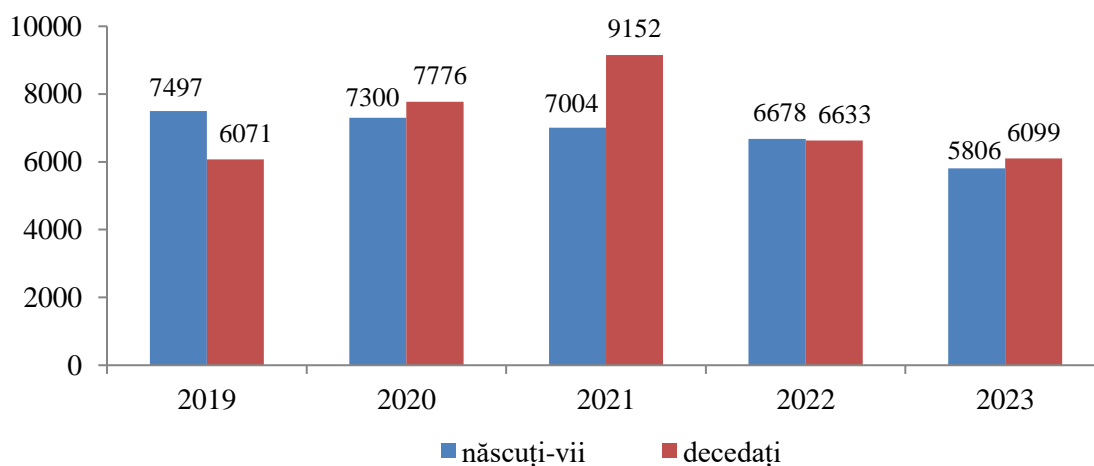

Fig.1 Dinamica născuților-vii și decedaților, în mun. Chișinău, persoane

Sporul natural în mărime de 45 persoane înregistrat în anul 2022 s-a modificat în spor natural negativ -293 persoane în anul 2023.

Tabelul nr.1 Migrația internă, pe medii și sectoare, în anul 2023

	Numărul de sosiri	Numărul de plecări	Sporul migratoriu
<i>Total, persoane</i>	9 719	5 143	4 576
Sectorul Botanica	1 975	1 235	740
Sectorul Buiucani	2 334	1 038	1 296
Sectorul Centru	1 797	804	993
Sectorul Ciocana	1 578	950	628
Sectorul Rîșcani	2 035	1 116	919

Conform datelor furnizate de către Agenția Servicii Publice din Registrul de Stat al Populației, în anul 2023, în mun. Chișinău au sosit 9 719 persoane și au plecat 5 143 persoane, înregistrându-se un spor migratoriu de 4 576 persoane.

¹ Date provizorii

II. Câștigul salarial mediu lunar

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut al unui salariat în unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și în toate instituțiile bugetare, care au sediul în mun. Chișinău, în anul 2023 a constituit 14 618,5 lei, fiind în creștere, față de anul 2022 cu 17,1% sau cu 2 132 lei și depășind cu 18,3% câștigul salarial mediu pe țară, care constituie 12 354,7 lei.

În Fig.2 este prezentată evoluția trimestrială a câștigului salarial mediu lunar brut al unui salariat în unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și în toate instituțiile bugetare, care își au sediul în mun. Chișinău, pe parcursul perioadei 2021 - 2023.

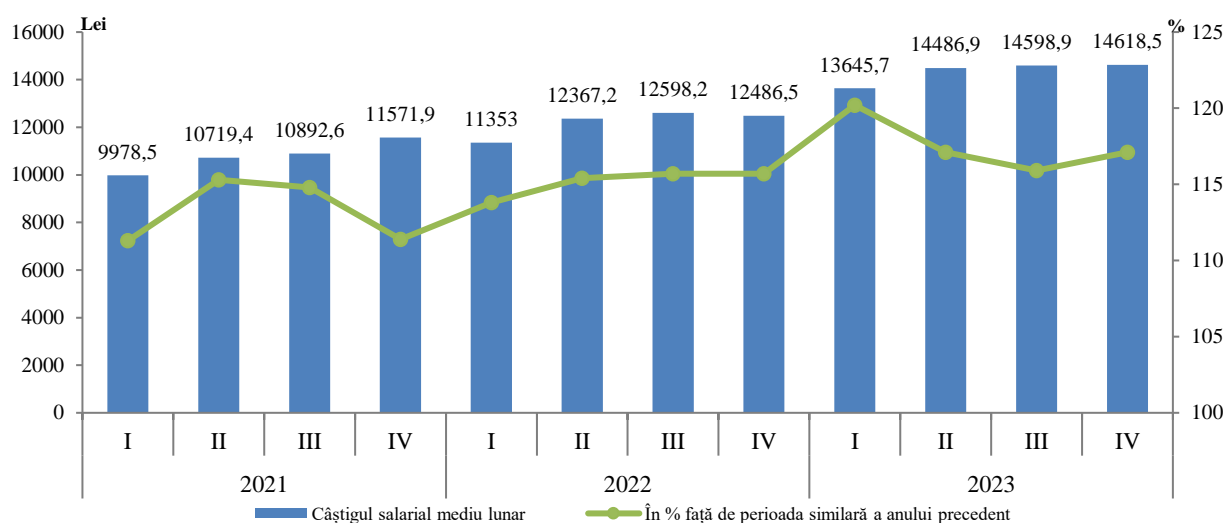

Fig.2 Evoluția câștigului salarial mediu lunar brut, pe trimestre, pentru anii 2021 - 2023

Se constată o tendință de creștere a câștigului salarial mediu lunar pe parcursul perioadei 2021 - 2023. Fluctuațiile câștigului salarial mediu în decursul anului sunt determinate preponderent de acordarea premiilor anuale și a primelor de sărbători.

III. Activitatea investițională

În anul 2023, în Republica Moldova au fost realizate investiții în active imobilizate în valoare de 32 246,8 mil. lei, dintre care 64% s-au realizat în mun. Chișinău (20 630,6 mil. lei).

Comparativ cu anul 2022, se înregistrează o scădere a investițiilor din contul tuturor surselor de finanțare, în mun. Chișinău, cu 3,3% (în prețuri comparabile).

Investițiile în imobilizările corporale au însumat 19 630,3 mil. lei, fiind în descreștere cu 4,5% față de anul 2022. Investițiile în imobilizări necorporale au constituit 1 000,3 mil. lei, cu 28,2 % mai mult față de anul precedent.

Pentru construcția *clădirilor rezidențiale*, în anul 2023, au fost investite 3 295,7 mil. lei (16% din volumul total al investițiilor în active imobilizate) iar pentru construcția *clădirilor nerezidențiale* – 3 147,7 mil. lei (15,3% din volumul total al investițiilor).

Tabelul nr. 2 Investiții în active imobilizate în anul 2023, în mun. Chișinău

Tipul investiției	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		Anul 2022	total
Investiții în active imobilizate-total	20 630,6	96,7	100,0
Investiții necorporale	1 000,3	128,2	4,8
Investiții corporale	19 630,3	95,5	95,2
<i>Din care:</i>			
Clădiri rezidențiale	3 295,7	83,7	16,0
Clădiri nerezidențiale	3 147,7	85,5	15,3
Construcții ingineresti	3 546,9	77,2	17,2
Mașini și utilaje	5 761,9	114,6	27,9
Mijloace de transport	2 516,9	116,2	12,2
Alte imobilizări corporale	1 361,2	107,6	6,6

Comparativ cu anul 2022, a crescut volumul investițiilor în imobilizări corporale pentru: procurarea de *mașini și utilaje* (+14,6%) și a *mijloacelor de transport* (+16,2%).

În *Fig.3* este reprezentată analiza comparativă a volumului investițiilor în imobilizările corporale, pentru anii 2021 - 2023.

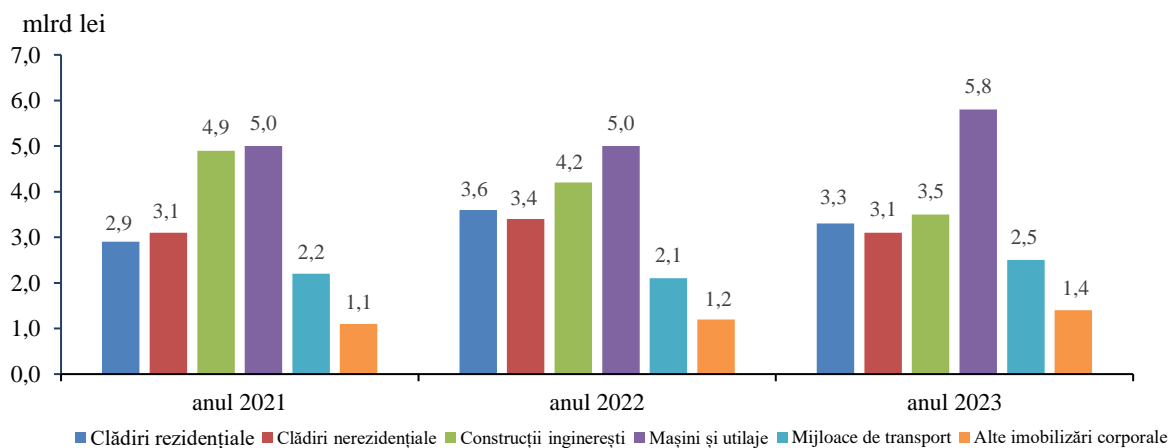

Fig.3 Dinamica volumului investițiilor în imobilizările corporale, în anii 2021 – 2023, mlrd lei

Totodată, în perioada de referință, în comparație cu anul 2022, se înregistrează o diminuare a investițiilor în imobilizări corporale pentru: *construcții ingineresti* (-22,8%), *clădiri rezidențiale* (-16,3%), *clădiri nerezidențiale* (-14,5%).

În anul 2023, în mun. Chișinău au fost date în exploatare 5 699 locuințe sau de 2,6 ori mai multe față de anul 2022, cu suprafața totală de 407,0 mii m², dintre care: *apartamente* – 5 160 unități cu suprafața totală de 338,5 mii m² și *case individuale de locuit* – 539 unități cu suprafața totală de 68,5 mii m².

În perioada de referință, s-au eliberat 1 095 autorizații de construire, în scădere cu 16,5% față de anul 2022. Dintre acestea, 944 autorizații au fost eliberate pentru construcții rezidențiale, cu 15,6% mai puține față de anul precedent. Din totalul autorizațiilor de construire eliberate pentru clădiri 55,5% sunt pentru zona rurală.

IV. Producția industrială

Valoarea producției industriale, în anul 2023, a constituit 37 889,1 mil. lei, în prețuri curente. Producția fabricată de către întreprinderile industriale, în mun. Chișinău a înregistrat o creștere cu 4,7% sau cu 1 700,3 mil. lei, față de anul 2022.

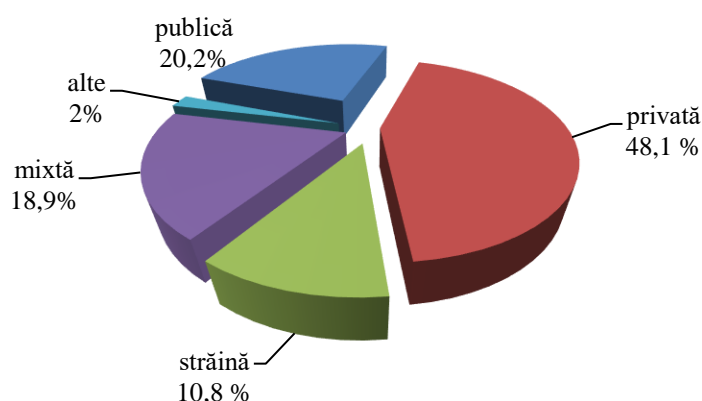

Fig.4 Structura producției industriale fabricate pe forme de proprietate, în anul 2023

Ponderea cea mai mare în volumul total al producției industriale, obținute în ianuarie - decembrie 2023 o dețin *întreprinderile din sectorul privat* – 48,1% (18 237,1 mil. lei), fiind urmată de *sectorul public* – 20,2% (7 652,5 mil. lei), *proprietățile străine* – 10,8% (4 091,7 mil. lei), iar *întreprinderilor mixte* îi revine 18,9% din volumul producției industriale (7 150,5 mil. lei).

Tabelul nr. 3 Activitatea sectorului industrial, în mun. Chișinău, în anii 2022 – 2023

Indicatorii Denumirea	Valoarea producției fabricate în anul 2022 (în prețuri curente), mil. lei	Valoarea producției fabricate în anul 2023 (în prețuri curente), mil. lei	În % față de anul 2022 (în prețuri comparabile)
Industrie – total:	36 188,7	37 889,1	94,2
Industria extractivă	309,6	298,8	87,3
Industria prelucrătoare	29 670,8	29 967,5	95,8
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer cond.	6 198,4	7 622,8	90,3

În prețuri comparabile, valoarea producției industriale fabricate în mun. Chișinău, în anul 2023, a scăzut cu 5,8% în raport cu perioada similară a anului precedent.

Totodată, în prețuri curente, *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* s-a majorat cu 1 424,4 mil. lei (+23%) iar *industria prelucrătoare* cu 296,7 mil. lei (+1%) față de anul 2022. *Industria extractivă* prezintă o diminuare a valorii producției cu 10,8 mil. lei (-3,5%).

În Fig.5 este reflectată structura producției industriale, după tipurile de activități, în anul 2023, în mun. Chișinău.

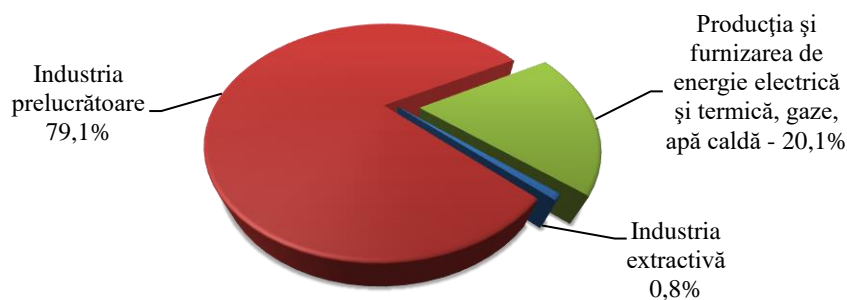

Fig.5 Structura producției industriale după tipuri de activități, în anul 2023

Activitatea de producere a întreprinderilor industriale, din mun. Chișinău, în anul 2023, a fost determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din *industria prelucrătoare* în număr de 398 unități, care au înregistrat o valoare a producției fabricate în sumă de 29 967,5 mil. lei (79,1% din volumul total de producție), urmată de *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* în care activează 7 întreprinderi cu o valoare a producției de 7 622,7 mil. lei (20,1% din volumul total de producție).

Industria extractivă a cifrat 298,8 mil. lei (circa 0,8%) în totalul producției industriale fabricate în perioada de raport, în mun. Chișinău.

O pondere înaltă în valoarea producției fabricate în mun. Chișinău o deține *industria alimentară* – 29,1% (11 028,5 mil. lei).

Creșteri substanțiale în prețuri curente, s-au înregistrat la următoarele domenii de activitate: *fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă* - cu 563,5 mil lei (+25,3%); *fabricarea articolelor din fire metalice* – cu 44,8 mil lei (+28%), *fabricarea produselor farmaceutice și a preparatelor farmaceutice* - cu 76,6 mil. lei (+25,2%), *fabricarea de mașini, utilaje și echipamente* - cu 42,2 mil. lei (+22,6%), *producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne* - cu 434,3 mil. lei (+16,1%).

Totodată, unele industrii au înregistrat scăderi considerabile precum: *prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor* – cu 247,7 mil. (-29,4%), *fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon* – cu 13,4 mil. lei (-11,1%), *fabricarea uleiurilor și grăsimilor* - cu 220,6 mil. lei (-8,7%).

În anul 2023, în mun. Chișinău, cifra de afaceri, pe tipuri de activități în industrie, a înregistrat valoarea de 88 269,9 mil. lei, fiind în creștere cu 8 470,7 mil. lei (+10,6%), în prețuri curente, comparativ cu anul precedent.

Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat a generat o cifră de afaceri de 48 469,6 mil. lei, *industria prelucrătoare* a înregistrat venituri din vânzări de 37 977,9 mil. lei, iar *industria extractivă* – 409,1 mil. lei.

V. Transportul de mărfuri și pasageri

Volumul de mărfuri transportate în anul 2023, de către întreprinderile de transport rutier din mun. Chișinău a constituit 8 976,1 mii tone ceea ce reprezintă 57,3% din volumul total de mărfuri transportate per ansamblu pe țară, fiind în creștere cu 9,9% față de anul 2022 (*Tabelul nr. 3*).

În *Tabelul nr. 4* este reflectată repartizarea cantității mărfurilor transportate, în anul 2023, conform categoriei de trafic, în mun. Chișinău și pe țară.

Tabelul nr. 4 Volumul de mărfuri transportate în anul 2023

	Mărfuri transportate, mii tone	din care în trafic:		
		internațional	interurban	suburban, urban
Total pe țară	15 677,8	4 641,6	6 089,2	4 947,0
Mun. Chișinău	8 976,1	2 583,8	2 300,1	4 092,2

Prin intermediul *traficului suburban și urban*, au fost transportate mărfuri în cantitate de 4 092,2 mii tone (45,6%), prin intermediul *traficului internațional* – 2 583,8 mii tone (28,8%), iar pe cale *interurbană* au fost transportate 2 300,1 mii tone de mărfuri (25,6%).

Tabelul nr. 5 Veniturile obținute din transportul de mărfuri realizat cu autovehicule, anul 2023

	Total venituri (fără TVA), mil. lei	din care în trafic:		
		internațional	interurban	suburban, urban
Total pe țară	8 397,0	6 736,4	1 337,4	323,2
Mun. Chișinău	4 501,5	3 869,9	411,7	219,8

În anul 2023, întreprinderile care au transportat mărfuri din mun. Chișinău au încasat venituri de 4 501,5 mil. lei (fără TVA) ceea ce a reprezentat 53,6% din totalul veniturilor întreprinderilor de transport rutier din Republica Moldova. Cele mai mari venituri le-au obținut întreprinderile care au transportat mărfuri prin intermediul *traficului internațional*.

Parcursul mărfurilor, efectuat de către întreprinderile de transport auto din mun. Chișinău a constituit 2 774,3 mil. tone-km, fiind în creștere cu 6,2% față de anul 2022.

Numărul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze, în perioada de referință a constituit 54,5 mil. pasageri, majorându-se cu 18,9% față de anul 2022 și reprezentând 63,7% din numărul total de pasageri transportați în ansamblu în țară.

Parcursul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze a constituit 1 527,3 mil. pasageri-km fiind în creștere cu 12,3% comparativ cu anul 2022, iar parcursul pasagerilor transportați cu taximetrele – 63,8 mil. autovehicule-km.

În anul 2023, întreprinderile din mun. Chișinău care au transportat pasageri cu autobuze, microbuze, taximetre au încasat venituri de 1 545,5 mil. lei (fără TVA).

VI. Activitatea de turism

În anul 2023, în mun. Chișinău, agențiile de turism și turoperatorii au prestat servicii turistice la 397,1 mii turiști și excursioniști, fiind în creștere cu 9% față de anul 2022.

Turismul receptor reprezentat de numărul de turiști și excursioniști străini care au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și tur operatorilor în anul 2023, în mun. Chișinău a cifrat 42,4 mii persoane cu 48,2% mai mult față de anul 2022, dintre care 41,8 mii persoane (98,5%) au sosit *în scopuri de odihnă, recreere și agrement*, 578 persoane (1,4%) - *în scopuri de afaceri și profesionale*, iar 51 persoane în scop de *tratament*.

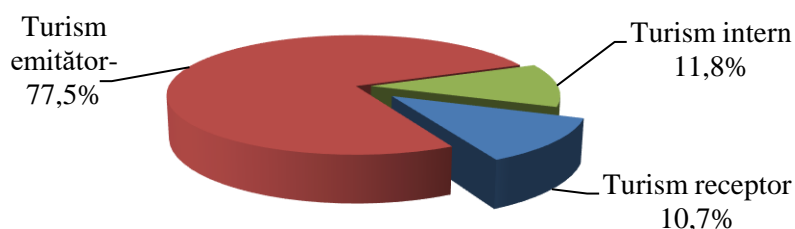

Fig.6 Structura formelor de turism, în mun. Chișinău, în anul 2023

Turismul emițător reprezentat de numărul de turiști și excursioniști, care au plecat în străinătate prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor din mun. Chișinău, în perioada anului 2023, a constituit 307,7 mii persoane, fiind în creștere cu 9,6% comparativ cu anul 2022.

Turismul intern a cifrat 47 mii rezidenți ai Republicii Moldova care s-au deplasat în interiorul țării, în scop turistic.

În structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în anul 2023, au fost înregistrate 730,8 mii înoptări ale turiștilor dintre care: 357,7 mii ale cetățenilor moldoveni (48,9% din totalul înoptărilor) și 373,1 mii înoptări ale nerezidenților (51,1% din totalul înoptărilor).

Numărul de turiști, sosiți în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în anul 2023 raportat la anul precedent, se prezintă astfel: *hoteluri și moteluri* – 181,8 mii turiști (+24,6%), *cămine pentru vizitatori* – 8 mii turiști (+2,5%), *pensiuni turistice și agroturistice* – 16 mii turiști (+23,4%), *structuri de întremare* – 5,8 mii turiști (-6,8%), *structuri de odihnă* – 46,1 mii turiști (+9,5%), *tabere de vacanță* – 4,6 mii turiști (-21,5%).

Ponderi mai însemnate în numărul total al turiștilor străini cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare le-au revenit celor sosiți din Ucraina (38,4%), România (19%), SUA (7%), Federația Rusă (3,1%), Turcia (2,7%), Germania (2,5%) și Italia (1,9%).

VII. Producția agricolă

Roada medie la 1 hectar a principalelor culturi agricole, recoltate de către întreprinderile agricole cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste, în mun. Chișinău, este prezentată în tabelul ce urmează.

Tabelul nr.6 Roada medie a culturilor agricole în întreprinderile agricole, anul 2023

Tipul culturilor agricole	Chintale la hectar	În % față de 2022
Cereale și leguminoase boabe	42,0	199,1
Rapiță	24,2	140,7
Cartofi	38,0	24,2
Legume de câmp	169,4	109,1
Fructe sămânțoase	49,3	61,0
Fructe sămburoase	64,9	262,8
Struguri	46,9	106,1

Comparativ cu anul 2022, an în care producția agricolă s-a diminuat ca rezultat al condițiilor climatice nefavorabile, roada medie a *cerealelor și leguminoaselor boabe* s-a majorat de circa 2 ori, iar roada *fructelor sămburoase* - de 2,6 ori.

Totodată, a crescut roada medie de *rapiță* - cu 40,7%, de *struguri* cu 6,1% și *legume de câmp* – cu 9,1%. Roada de *cartofi* a înregistrat o scădere considerabilă față de anul 2022, și anume cu 74,8%.

În perioada de referință a crescut producția (creșterea în masă vie) vitelor și a păsărilor de circa 2,1 ori și *producția de ouă* cu 7%, iar *producția de lapte* a scăzut cu 19,7%.

La 1 ianuarie 2024, comparativ cu data respectivă a anului 2023, efectivul de animale în gospodăriile de toate categoriile a scăzut, ca rezultat al diminuării efectivului atât în întreprinderile agricole, cât și în gospodăriile populației, cu excepția efectivului ovinelor și păsărilor în întreprinderile agricole.

Generalizări:

- câștigul salarial mediu lunar nominal brut, în anul 2023 a constituit 14 618,5 lei, fiind în creștere, față de anul 2022 cu 17,1% sau cu 2 132 lei și depășind cu 18,3% câștigul salarial mediu pe țară, care constituie 12 354,7 lei;

- volumul investițiilor în active imobilizate a cifrat 20 630,6 mil. lei ceea ce constituie 64% din volumul investițiilor în active imobilizate în țară;

- valoarea producției industriale, în anul 2023 a constituit 37 889,1 mil. lei (în prețuri curente), înregistrând o majorare cu 4,7% (cu 1 700,3 mil. lei) față de anul 2022;

- cifra de afaceri în industrie, a înregistrat valoarea de 88 269,9 mil. lei, fiind în creștere cu 8 470,7 mil. lei (+10,6%), în prețuri curente, comparativ cu anul precedent;

- întreprinderile de transport rutier, din mun. Chișinău, în anul 2023 au transportat 8 976,1 mii tone de mărfuri, fiind în creștere cu 9,9% față de anul 2022 și au încasat venituri în sumă de 4 501,5 mil. lei ceea ce a reprezentat 53,6% din totalul veniturilor întreprinderilor de transport rutier din Republica Moldova;

- numărul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze, în perioada de referință a constituit 54,5 mil. pasageri, majorându-se cu 18,9% față de anul 2022 și reprezentând 63,7% din numărul total de pasageri transportați în ansamblu în țară;

- în anul 2023, agențiile de turism și turooperatori au prestat servicii turistice la 397,1 mii turiști și excursioniști, fiind în creștere cu 9% față de anul 2022. *Turismul receptor* a crescut cu 48,2%, *turismul emițător* a înregistrat o creștere cu 9,6%, iar *turismul intern* a scăzut cu 14,8% comparativ cu anul precedent.

Rezultatele operative ale activității social-economice a municipiului Chișinău

Indicatori	Unit. de măsură	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023 (operaționale)	În % față de perioada precedentă (conform datelor statistice preliminare)
Numărul provizoriu al populației	Nr. pers	661 798	669 772	671 667	672 967	100,2
Volumul investițiilor în active imobilizate	mil. lei	20 519,9	23 445,0	20 431,2	20 630,6	96,7 ¹
Valoarea producției industriale fabricate	mil. lei	30 831,0	36 345,8	36 197,4	37 889,1	94,2 ¹
Câștigul salarial mediu lunar nominal brut	lei	9 561,3	10 965	12 486,5	14 618,5	117,1
Volumul mărfurilor transportate cu transportul rutier	mii tone	5 890,0	6 971,2	8 167,2	8 976,1	109,9
Parcursul mărfurilor	mil. tone-km	2 109,4	2 495,4	2 611,2	2 774,3	106,2
Pasageri transportați cu autobuze și microbuze	mii pasageri	29 082,5	30 217,2	45 797,6	54 459,1	118,9
Parcursul pasagerilor	mil. pasageri-km	821,4	927,1	1 360,1	1 527,3	112,3
Numărul total al turiștilor	mii turiști	92,3	237,8	364,4	397,1	109,0
Turism receptor	mii turiști	6,8	23,9	28,6	42,4	148,2
Turism emițător	mii turiști	59,4	171,6	280,6	307,7	109,6
Turismul intern	mii turiști	26,1	42,4	55,2	47,0	85,2

¹ în prețuri comparabile